

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. באומר הנאת מאכלך עלי ... שלא ילעום חיטיין ויתן על מכתו.....1
- ב. באומר הנאה המביאה לידי מאכלך עלי ...שק להביא פירות וחמור להביא עליו פירות ואפי' צנא בעלמא הנאה המביאה לידי מאכל הוא ... סוס לרכוב עליו וטבעת לראות בה 2
- ג. וכל דבר שאין עושין בו אוכל נפש מקום שמשכירין כיוצא בהן אסור.....2
- ד. המודר הנאה מחבירו ... ופורע את חובו.....3
- ה. ומחזיר לו אבידתו ובמקום שנוטלין שכר תפול הנאה להקדש.....5
- ו. מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנס את אשתו ... איבד את מעותיו ... הניח מעותיו על קרן הצבי.....6
- ז. אפי' נכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר מהדר ליה ומשום פרוטה דרב יוסף לא שכיח 9

דרף לג.

א. באומר הנאת מאכלך עלי ... שלא ילעום חיטיין ויתן על

מנתו

כבר התבאר לעיל דף לב: שאם לא נדר ממנו אלא מאכל ולא הזכיר הנאת המאכל, אינו אסור אלא לאכול משלו, אך מותר בכליו ובביתו ובכל שאר הנאות ממנו.

אולם אם אמר¹ הנאת מאכלך עלי אסור לאכול משלו, ואסור גם כן ללעום חיטין ליתן על גבי מכתו על אף שאינו אוכל, שלשון הנאת מאכלך כך משמע שלא יהנה מגוף המאכל אפילו בלא אכילה², וכן אסור לחמם ידיו בככרו³, אבל לשאול ממנו נפה וכברה אף על גב שהם כלי תשמישי המאכל מותר, שלא אסר עליו אלא הנאת גוף המאכל.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רכא א

² מזה ראה לכאורה בנדרר מאיזה דבר בסתם דאסור אף שלא כדרך הנאתו ועי' מג"א (סי' תס"ו) דלעיסת חטים ע"ג מכה הוי שלכ"ד הנאתו וקשה לי עמ"ש המג"א בפשיטות (סי' שפ"ו סק"כ) דמסתמא אין דעת הנודר רק על דרך הנאתו. חי' רע"א שם

³ לבוש ומ"ז שם ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ב. באומר הנאה המביאה לידי מאכלך עלי... שק להביא פירות וחמור להביא עליו פירות ואפי' צנא בעלמא הנאה המביאה לידי מאכל הוא ... סוס לרכוב עליו וטבעת לראות בה

אם נדר מחבירו ואמר הנאה המביאה לידי מאכל עלי, אסור לאכול משלו, ומותר ללעוס חטין ולתת על גבי מכתו, וכן מותר לחמם ידו בככרו⁴, שאין זה הנאה הבאה לידי מאכל, אבל אסור ליהנות ממנו מכל דבר שיש בו שייכות מאכל כגון נפה וכברה אסור, שהרי מתקן בו המאכל עצמו, ואפילו שק להביא בו פירות וחמור להביא עליו פירות גם אסור, שהרי גם זה בכלל דבר המביא לידי מאכל שמקרב אליו המאכל עצמו,

ואפילו סוס לרכוב עליו לבית המשתה וטבעת או בגדים להראות בו בבית המשתה אסור, שכיון שרואין אותו שבא לסעודה והוא רוכב על סוס, או טבעת בידו יראה כאדם חשוב ונותנין לו מנה יפה⁵, והרי זו גם כן הנאה המביאה לידי מאכל. אך אם אינו מתנאה בהם באופן שיועיל לסעודה מותר.

ולעבור דרך שדהו לקצר דרכו לבית המשתה אף על פי שאין משכירין כיוצא בו אסור, שכיון שעובר דרך השדה לקצר הדרך שיבא מהרה לבית המשתה הוה ליה גם כן הנאה המביאה לידי מאכל⁶, וכן אסור להשאיל לו קרדום שמבקעין בו עצים לבשל בו מאכל, שהרי זה מקרי הנאה המביאה לידי מאכל, אבל קרדום לנכש בו מותר להשאיל לו⁷.

ג. וכל דבר שאין עושין בו אוכל נפש מקום שמשכירין כיוצא בהן אסור

⁴ ערך לחם למהריק"ש שם ט"ז וש"ך שם ד

⁵ ט"ז שם ב

⁶ אך אם אינו מקצר דרכו מותר שהרי ליכא הנאה המביאה לידי מאכל אלא כשמקצר דרכו לאכול מהרה אבל במודר הנאה מחבירו דאסור בכל הנאה א"כ בדריסת הרגל אסור בכל ענין אפילו אינו מקצר דרכו כמבואר לעיל דף לכו: ש"ך שם א

⁷ רמ"א שם

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

מה שנתבאר שאם נדר מחבירו ואמר הנאה המביאה לידי מאכל עלי, שאסור לאכול משלו ואסור ליהנות ממנו מכל דבר שיש בו שייכות מאכל, בכלל זה שאסור ליהנות ממנו כל דבר שמשכירין כיוצא בו, שכיון שדרך להשכיר כיוצא בו והוא מוחל לו השכירות הרי באותם הדמים הוא יכול לקנות אוכל נפש⁸, והרי זו הנאה המביאה לידי מאכל והוא הדירו מהנאה המביאה לידי מאכל, ומה שאין משכירין כיוצא בו מותר.

ובמקום שאין משכירין אותן, מותר⁹ להשאילו כוסות וקערות צלחות וכלי הגשה כיון שאינם מהנין את המאכל שכבר המאכל נתקן כהלכתו, אלא שנותנו לקערות וכוסות וכדומה. ומטעם זה לכאורה יש להתיר להשאילו גם מזלגות כפות וכדומה כיון שאינם אלא לתת בהם המאכל אך יש להסתפק מה הדין בסכינים¹⁰.

אך סירים מחבתות ושאר כלי בישול וכן שאר כלי הכנת המאכל כגון מטחנות וכדומה אסור, לפי שהמאכל מתבשל בהן והן מתקנים המאכל. וכל שכן¹¹ שאסור להשאילו כלים לקצור לדוך ולבצור וכדומה.

ואסור גם כן לקנות לו צרכי סעודה, שהוא ממש דבר המביא לידי מאכל¹². וכן אסור להלוות לו מעות שהוא כנותן לו מעות ליקח בו ככר.

ד. המודר הנאה מחבירו... ופורע את חובו

כבר התבאר במסכת כתובות דף קח. שהמודר¹³ הנאה מחבירו יכול המודר לפרוע חובו עבורו¹⁴, שלא מדעתו¹⁵, ואפילו אין כוונתו שהנאסר יחזור וישלם לו אלא נתנו לו במתנה, ואפילו היה לו משכון ביד המלוה ופרע זה

⁸ מ"ז שם ב ש"ך שם גמרא"ש

⁹ ש"ך שם ה מהירושלמי ר"פ אין בין המודר

¹⁰ לכאורה כיון שהאוכל כבא מתוקן הוא ואינו אלא חותכו להקל עליו אכילתו אינו הנאת הביאה לדידי מאכל או דילמא כיון שאין הדרך לאכול מאכלו בחתיכות גדולות הנאה המביאה לגדי מאכל הוא ועוד אפשר שיש לחלק בין סכינים שאוכל בהם לסכינים שהותך בהם להכין בהם התבשיל כגון "סכין שף" או סכין לקציצת ירקות וכדומה דהוי מפי הכנת המאכל וצ"ע.

¹¹ ז"ל הש"ך שם מהירושלמי שם קדרות אסור לטחון ולדרוך לקצור צריבא (כלומר מבעיא) ולבצור צריבא ומביאו ב"י וצ"ל דקורדם שמבקעין בו גרע מפי לפי שהוא מהנה האוכל ומתקנו שא"א לבשל בלא עצים א"כ הקורדם שמבקעים בו עצים מתקן המאכל.

¹² בטור כתוב שדבר זה הוא בעיא בירושלמי וצריך לתת טעם למה מספקא ליה בזה ולמה יהיה מותר מפי מכל הנהו דחשיב עד הנה ונראה דיש סברא דשאני כל הנהו שהוא נהנה בדבר שאין לו לנאסר כגון כלים וסוס מה שאין כן בזה שיכול בעצמו לקנות המאכל. מ"ז שם ד

¹³ שו"ע ונו"כ יו"ד רכא ב

¹⁴ שאע"פ שעל ידי זה מפטר הוא מחובו מכל מקום לא הוה אלא גרמא בעלמא הואיל שאינו מחויב לחזור לשלם לו. מ"ז שם ה

¹⁵ ש"ך שם ו מהר"ן מובא בב"י ר"ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

בשבילו ונטל המשכון מן המלוה צריך להחזירו ללוה הנאסר ואיבד הפורע את מעותיו, אף על גב שמונע ממנו התביעה של המלוה שלא יתבענו עוד, אין זה נקרא הנאה שיש בה ממש¹⁶ אלא הנאה של דברים, כיון שאומרים אנו שהיה זה יכול לפייסו בדברים¹⁷ עד שיפטרנו מכל וכל¹⁸.

והפורע חובו¹⁹ של חבירו שלא מדעת הלוה, יש אומרים שאין הלוה חייב לשלם לו מה שפרע עבורו²⁰, אפילו היה חוב בשטר²¹ או במשכון²² ומסר לו המלוה המשכון²³, ואפילו היה המלוה דוחקו לפרוע, שיכול הלוה לומר הייתי יכול לפייס את המלוה שימחול לי²⁴, או שאחרים היו פורעים בשבילי. ויש חולקים²⁵.

¹⁶ ט"ז שם ו

¹⁷ והב"ח פסק כר"ח ור"ת והרא"ש וטור דאסור לפרוע חובו כשהוא בשטר או משכון כיון שהוא חוב ברור דלא אמר הנן אלא במוזנות אשתו ובניו וכיוצא בו בחוב בע"פ וכן נראה דעת הסמ"ע בח"מ ר"ס קכ"ח ס"ק ג', וכתב עוד הב"ח מיהו כשהחוב הוא שלא יכוף אותו לפרוע אלא לכשירצה הלוה יפרענו מדעתו אפילו היה לו ש"ח או משכון יכול לפרוע במודר ונראה דבמשכון דומיא דשטר מיירי שיכול לפרוע בעדו ויחזיק המשכון לעצמו ולא יתנגנו ללוה דנהי שהתנה שלא יכוף אותו לפרוע מכל מקום אינו חייב להחזיר לו משכנו בחנם אלא אם התנה כן או במודר צריך המדיר הפורע להחזיר ללוה בחנם וק"ל. ש"ך שם ו

¹⁸ אפי' היה המלוה דוחקו לפרוע אמרינן דהיה הלוה מפייסו ומחל לו כך. ש"ך שם ז

¹⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ קבח א

²⁰ אף על פי שלא זיכה הפורע מעות ללוה, ולכאורה צריך טעם איך נפטר הלוה בכך, ודוחק לומר שהמלוה בקבלת המעות זוכה עבור הלוה ונמצא נפרע חובו ממעות הלוה, והיה נראה שמדין מחילה הוא, והרי זה כאילו התנה הפורע עם המלוה שע"מ כן נתן לו כדי שימחול ללוה, ועי' שו"ת עונג יום טוב סימן פז, ומשמע מדבריו שמשוה פורע חובו למביא קרבנותיו, וא"כ אי אפשר לומר מדין מחילה, וצריך לומר שהפורע נעשה שלוהו של לוה שלא מדעתו מדין זכיה. פתחי חושן חלק א פרק ה ח הערה צא

²¹ ומיירי שלא הקנה לו השטר כדין, דאל"כ הרי חייב לפרוע לו כדין קונה שט"ח.

²² עיין בערך ש"י שם כתב שתלוי בכוונת הפורע, שאם נתכוין לשם מקח וממכר, אם אינו קונה החוב שיוכל לתבוע מן הלוה, הרי זה מקח טעות, וצריך המלוה להחזיר לו הדמים שקיבל, אבל אם נתכוין לטובת הלוה, או לטובת המלוה שהיה נדחק למעות, מיד כשפרע לו נסתלק המלוה ונפטר הלוה, עיין שם, ועי' לעיל, ועי' ברית יהודה פרק טו.

²³ כתב בקצה"ח סימן קבח סק"א דהיינו דוקא כשלא הקנה לו המשכון בתורת קנין, אלא שלאחר שפרע מסר לו המשכון, שמיד כשפרע נתבטל שעבוד המשכון כיון שנפטר הלוה מחיובו, אבל אם הקנה לו המשכון קודם שפרע ה"ז כמכירה וזכה הפורע במשכון במסירה לחוד וחייב הלוה לפרוע לו. ובערוה"ש כתב שאפילו לא הקנה לו, אלא אמר לו קודם פרעון שיחזיק במשכון עד שיפרע לו. ועי' בש"ך ובאחרונים מ"ש לחלק בין פורע חוב של חבירו לבין מכירת חוב, ועי' שו"ת מהריט"ץ סימן ריט בתשובה השלישית.

²⁴ והסכים הרמ"א לדעה זו, ואף על פי שהצילו מצער, לא מצינו שיהא חייב לשלם עבור הצלה מצער, וה"ז כמבריח ארי מנכסי חבירו.

²⁵ טור בשם ר"ת והרא"ש וברמ"א שם כתב שהעיקר כדעה ראדונה, עי' סמ"ע שם סק"ג שכתב להלכה כדעת החולקים שהביא הרמ"א, שבחוב הלוהה שמוטל עליו לפרוע, לעולם אינו יכול לומר מפייס הייתי, וכתב בערוה"ש שאם לפי האומדנא היה מפייסו לפרוע מעט מעט, א"צ לשלם לזה רק כפי שהיה מתפשר עם המלוה, והש"ך האריך להוכיח שדעת רוב הפוסקים כדעת השו"ע, אמנם כשהיה לו משכון ונטלו מיד המלוה, כתב הש"ך דהוי ספיקא דדינא, וגם כשהמלוה דוחקו כתב הש"ך סק"ג שאין זה מוסכם שהלוה פטור, ועכ"פ

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אם פרע בפניו אפשר שחייב לשלם²⁶. וכל שיש גלוי דעת שניחא ליה בפרעון ולא בפיוס, חייב לשלם²⁷, ולפיכך פלוני שביקש מראובן שילוח לו מנה ויפרע עבורו, ושמע אחר והלך ופרע, שחייב לשלם לו. אולם אין המלוה חייב לקבל פרעון מיד אחר שאינו שלוחו של לוח²⁸.

אולם בכל מקרה אין יכול הפורע לתבוע מן המלוה שיחזיר לו מעותיו²⁹, ואין המלוה יכול להחזירו לו, גם אם רוצה, שמכיון שזיכה המעות למלוה עבור הלוח, אינו יכול לחזור, ואסור למלוה להחזיר השטר לזה שפרע, כיון שמיד נמחל שעבודו³⁰.

הפורע לאומן שכר תיקון כלי של חברו, ומסר לו האומן הכלי, חייב להחזיר הכלי בחנם לבעליו³¹.

וכל זה³² כשפרע משל עצמו, אבל אם היו בידיו מעותיו של לוח ופרע בהם חובו, מה שעשה עשוי ואינו חייב להחזיר ללוח³³, ועי' באחרונים שם. ועי' פרק יד בדין ערב שפרע מבלי שצוה לו הלוח. ובאולם המשפט מדייק מדברי הרא"ש בתשובה, שאף כשהיה בידו משלו אינו חייב אלא כשהמלוה תבעו ולא כשנתן לו בלא תביעה, ובפרט לדעת הש"ך בשם ש"ג שבלא תביעה פטור הלוח מלשלם.

ה. ומחזיר לו אבידתו ובמקום שנוטלין שכר תפול הנאה

להקדש

מספיקא דדינא לא יצא, ובערוה"ש כתב שאם הלוח במצב טוב לא מסתבר שהיה המלוה מתפייס למחול לו. ועי' שו"ת כת"ס חו"מ סימן יח שהאריך בזה ודן שם גם באופן שהיה גובה מן הלוח, אם גובה מן היורשים.

²⁶ בכנה"ג בשם הרשד"ם

²⁷ בשו"ת דברי חיים ח"ב חו"מ סימן יא

²⁸ דברי הריב"ש סימן קצז

²⁹ בדברי גאונים כלל סב סימן יח כתב בשם בני חיי שמסתפק. אך בשם בני אהרן סימן מ כתב פשוט שאינו יכול.

³⁰ הבני אהרן שם מסתפק שרוצה המלוה להחזיר לו מרצונו ולחזור ולתבוע מן הלוח, שאם מדין זכיה הוא, הרי זכה הלוח ונפטר מחיובו, ושוב אינו חייב עוד למלוה. אך שו"ת זרע יעקב פשיטא ליה שאינו יכול

³¹ בערך ש"י בשם הריטב"א ריש פרק אין בין המודר, ואף למ"ד אומן קונה בשבח כלי אפשר דעדיף ממשכון, וא"כ כשפרע לו ומסר לו הכלי קונה המשלם את הכלי לשכרו, ומ"מ לסברת הנה"מ בסימן שו שגם דין אומן קונה בשבח כלי הוא מדין משכון, אין לחלק בזה.

³² רמ"א שם בשם י"א

³³ דדוקא כשבא זה הפורע לגבות ולהוציא מצי למימר מפייסנא הוינא ליה, ואפילו פדה משכון מיד זה שפרע לו, מחשב זה הפורע מוציא, משא"כ כשיש בידו משל הלוח דמצי למימר אי לא הייתי משלם לו היו הב"ד שולחין לי ליפרע לו ממה שיש בידי מדר' נתן, וכ"ש אם היו מעותיו בידו, אי"כ מה הזקתי לך כשנתתי לו מעצמי. סמ"ע שם ה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

עוד התבאר שם שהמודר³⁴ הנאה מחבירו, בין כשנכסי בעל האבידה אסורים על המוצא, ובין כשנכסי המוצא אסורים על בעל האבידה, חייב להחזיר³⁵ האבידה, כיון שעושה בכך מצוה ומצות לאו ליהנות נתנו³⁶.

ובמקום שנוטלין שכר על השבת אבידה, אם נכסי בעל האבידה אסורים על המוצא, אסור לו לקבל השכר, אלא מחזיר לו בחנם, ואם אינו רוצה להחזיר בחנם, וכן כשבעל אבידה אינו רוצה לקבל השכר, יפול להקדש³⁷.

אם נכסי המוצא אסורים על בעל האבידה, אינו רשאי להחזיר לו בחנם. ואם המחזיר אינו רוצה לקבל השכר, יפול להקדש³⁸.

היו שניהם אסורים זה על זה, חייב בעל אבידה לשלם השכר, אלא שאין המחזיר רשאי לקבלו, ולכן יפול השכר להקדש. ונראה שבזמננו יכול ליתן לצדקה לעניים או לביהכנ"ס³⁹.

דף לג:

ו. מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנס את אשתו ... איבד את מעותיו ... הניח מעותיו על קרן הצבי

כבר התבאר שם דף קז: שהאשה שהלך⁴⁰ בעלה למדינת הים ולא השאיר לה מזונות, ולותה מעות מאחרים למזונותיה, חייב הבעל⁴¹ לשלם מה שלותה.

³⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד שם ג

³⁵ אף על פי שנהנה המחזיר מפרוטה דרב יוסף, דהיינו שבשעה שעוסק בהשבת אבידה פטור ליתן ריפתא לעניא דעוסק במצוה פטור ממצוה אחרת: ט"ז ביו"ד שם יד, ועי' עצי לבונה שם

³⁶ וכתב בחידושי רעק"א שם שאף זקן ואינו לפי כבודו שפטור מן הדין, כשמחזיר מצוה קעביד.. ובגליון מהרש"א ביו"ד שם מסתפק כשיש אחר להחזיר אם מותר למודר הנאה להחזיר. ויש להסתפק כשמחזיר לאחר יאוש משום לפנים משורת הדין, אם שייך לומר מצוה קעביד, או אינו אלא כמתנה, ומסברא נראה דמצוה קעביד, וכ"ש לדעת הפוסקים שכופין על לפנים משוה"ד. פתחי חושן חלק ב פרק א הערה נ

³⁷ ט"ז וש"ך שם יז.

³⁸ ש"ך שם

³⁹ פתחי חושן שם הערה נד

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ע ה

⁴¹ כתב הרמ"א, המלוה תובע לאשה והיא תובעת לבעלה, ואם אין האשה כאן תובע לבעל, והוא מדין שעבודא דר"נ, שיכול לתבוע ישר מן המשועבד מדר"נ, עי' ביו"ש (ס"ק כג), ומ"מ עיקר שעבודו של מלוה הוא על האשה, ועיין ט"ז י שהקשה היכי מיירי הרמ"א, שאם יש לה נכסים לא שייך דינא דר"נ, ועליו להמתין עד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ודוקא אם לותה בעדים⁴², אף על פי שלא אמרה בשעת הלואה שלוחה לצורך מזונות, אבל אם לותה שלא בעדים יכול הבעל לומר שאינו מאמין שלוחה, ואם תבעה בעדים⁴³, נאמנת אח"כ לומר שלוחה, אף בלי עדים, וכן אם מכרה מנכסי מילוג שלה. יש אומרים שאע"פ שהבעל בעיר ולא תבעתו בדין, ולוחה למזונותיה חייב הבעל לשלם⁴⁴.

שתבא האשה ויתבענה, ואם אין לה נכסים, ואז שייך שעבודא דר"ג, אף אם היא כאן יכול לתבוע את הבעל, שהביא מדברי המרדכי שכתב שכל זמן שאין האשה תובעת מהבעל אין המלוה יכול לתבוע ממנו, שיכול לומר לו לאו בע"ד דידי את, אלא שהאשה יכולה לתבוע מבעלה, וסיים המרדכי שיש דנים שמוציאין מבעלה ונותנים לנותן, ונראה כונת הט"ז דהרמ"א פסק כהיש דנים. ונראה פשוט שאם מאיזו סיבה שהיא לא היה המלוה יכול לגבות מהבעל, נשאר החוב על האשה, וכשהיה לה מעות תהא חייבת לשלם, וכמ"ש הר"ן בשם הרא"ה, ונראה דלכו"ע הדין כן. ובביאור הגר"א (סק"ל) כתב דכשאין האשה כאן חשיב כאין לה נכסים, כיון שאין לו ממי לתבוע, ולכן יכול לתבוע מן הבעל, ונראה מדברי הרמ"א שאם האשה כאן, אף על פי שאין לה נכסים צריך תחלה לתבוע מהאשה.

⁴² הח"מ (ס"ק כו) והבי"ש (ס"ק כב) מדברי הפוסקים

⁴³ במנח"פ

⁴⁴ רמ"א שם סוף סעיף יב, והוא מדברי ספר התרומות (שער סה ח"א סימן ו – ומה שמצוין שהוא מדברי שו"ת הרשב"א הוא ט"ס), וכתב שם בשם הרמב"ן וז"ל, ודאי כל היכא דחייב לזון את אשתו, אם לותה ואכלה חייב לשלם, הלכך אף על פי שהוא כאן ולא זמנתו לדין לא הפסידה מזונותיה ואף על פי שעמד והכריז שלא ילוה אדם לאשתו, לאו כל הימנו להפסיד זכותה, והוא דלא ספקה ממעשי ידיה, אבל בדספקה, אם עמד והכריז שלא ילוה אדם לאשתו, נראה לי דכמי שאמר שתוציא לה מעשי ידיה למזונותיה ופטור, בין שמע המלוה בהכרזה זו בין לא שמע, ואם שתק (כן נראה הגירסא בגדול"ת) ולותה ואכלה ולא עשתה חייב, אף על גב דספקה מוציאין ממנו, וכן הם דברי הרמב"ם (פ"ב מה' אישות הי"ט) במי שהלך למדה"י ולותה ולא עשתה חייב, ואף על גב דספקה מוציאין ממנו, ומעתה אין לי לחלק בין עומד כאן להלך למדינת הים, ע"כ.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

הלך בעלה⁴⁵ ולא לותה, אלא עמד אביה או כל אחד אחר⁴⁶ ופרנסה משלו⁴⁷ מדעת עצמו⁴⁸, אין הבעל חייב לשלם לו⁴⁹, אבל אם היה חייב ממון לבעל ועמד ופרנס את אשתו, מנכה מחובו מה שהוציא⁵⁰.

פסקו לה ב"ד מזונות⁵¹ וצוו לאחד לפרנסה ולגבות מנכסי בעלה, אם מת הבעל אין לו עליה כלום, אבל אם אמרו סתם להלוות לה, אם מת הבעל או שאין לו לשלם, ונפל לאשה ירושה ממקום אחר, צריכה היא לשלם,

מחלה האשה לבעלה המזונות אין למלוה כלום⁵², וי"א⁵³ שאינה יכולה למחול כיון שמשועבדת היא.

⁴⁵ שו"ע ונ"כ שם ח

⁴⁶ רמ"א שם ועי' בח"מ (ס"ק לא), ועי' ערך ש"י.

⁴⁷ ועי' ביי"ש (ס"ק כו) וח"מ (ס"ק לא), וכתב באה"ט (ס"ק כ) דה"ה לרפואה ודירה, ובפת"ש (ס"ק ט) כתב דה"ה לפדיונה.

⁴⁸ כתב הב"ש (ס"ק כה) שאין חילוק בין אם זן אותה סתם ובין אם זן אותה לשם מזונות הבעל, וסיים דלא כהרשב"א, ודעת הרשב"א הובא בב"י בשם הר"ן דדוקא כשמפרש שמחמת חיוב מזונות של הבעל הוא נותן לה, דבכה"ג פטור משום דהוי כפורע חובו של חברו, אבל פרנסה סתם חוזר וגובה, לפי שכל המפרנס סתם אינו מפרנס אלא בתורת הלואה, והו"ל כלותה ואכלה, והר"ן דחה דבריו, ואפילו בסתם אבד מעותיו, וכתב עוד הב"י בשם הריב"ש שאף לדעת הרשב"א אינו אלא שיכול לתבוע מן הבעל, אבל מהאשה פשוט שאינה חייבת לו כלום, אא"כ לותה ממנו בפירוש, עיין שם, ולפי"ז פשוט שאם עמד אחד ופרנסה, ואמר בפירוש שנותן לה בתורת הלואה דלכו"ע הוי כלותה ואכלה, ועי' אבני מלואים (ס"ק יא) שהאריך בביאור שיטות הפוסקים בזה, ועי' אבן האזל (פי"ב מה' אישות). ומה שדנו הפוסקים בזן את חברו סתם אם חייב לשלם לו אח"כ, עי' מ"ש בזה בספר חנוך לנער (פרק מה סעיף ג) בדין הזן יתום קטן, ועי' בח"מ (כאן ס"ק לא) ובאבני מלואים (ס"ק יא)

⁴⁹ כתב ביי"ש (שם) בשם ספר התרומות שאפילו אמר הבעל כל הזן אינו מפסיד, איבד מעותיו, כדמוכח בנדרים שבאומר כל הזן אינו מפסיד אינו נעשה כשלוהו, ומה שציין הבי"ש לסימן קמא, עי' בדבריו שם (ס"ק כז) שהביא מדברי הפוסקים בדין האומר כל הרוצה לזון או כל השומע קולי יזון, ומצדד לומר דתלי בב' תירוצים של התוס', ועי' בחידושי רעק"א (שם) ובאבני מלואים (ס"ק ג) ובערך ש"י, ובבאה"ט (שם ס"ק יג) כתב שלגבי מזונות גם בכל הזן אינו נעשה שלוחו, עיין שם, וכ"כ בהפלא"ה (בקו"א), עיין שם

⁵⁰ רמ"א שם, דבכה"ג לא הוציא משלו אלא על חשבון חובו, ובפת"ש (ס"ק י) כתב שמסתמת הפוסקים משמע שאפילו לא הניע עדיין זמן פרעון חובו לבעל, וסיים בצ"ע. וכתבו הח"מ (ס"ק ל) והבי"ש (ס"ק כז) דלאו דוקא שהוא חייב לו, אלא ה"ה כשלקח מנכסי הבעל ופרנס אשתו, לא אמרינן הניח מעותיו על קרן הצבי, שלא אמרו כן אלא כשפרנס משלו, וכתב באה"ט (ס"ק כב) בשם הרשד"ם שצריך לישבע כמה הוציא, ואם תובע יותר מהשיעור אינו נאמן אפילו בשבועה.

⁵¹ רמ"א שם וכתב הח"מ (ס"ק כח) דלאו דוקא נפל לה ירושה, דה"ה אם יש לה ממון ממקום אחר.

⁵² רמ"א שם

⁵³ בח"מ שם (ס"ק כז) תמה על הרמ"א הרי פסק בשו"ע (חו"מ סימן פו סעיף ה) שאין הלוה יכול למחול למלוה שלו במקום שיש עליו שעבודא דר"ג, ואף לא להרויח לו זמן, ומ"ש המרדכי שיכולה למחול, משום דרפיא בידיה בעיקר הדין של שעבודא דר"ג, ולכן כתב שצריך לתבוע מהאשה ויכולה לתבוע מהבעל, ועי' כתב שאם מחלה הפסיד המלוה, אבל לדין דקיי"ל להלכה שיש דין שעבודא דר"ג מנא ליה שיכולה למחול, וכתב שאין לחלק בין שעבוד חוב גמור שהשעבוד הוא מדאורייתא ואז קיים דין שעבודא דר"ג ואינה יכולה למחול, משא"כ במזונות שהוא דרבנן בקל יכולה למחול, דהא הרמב"ם (פי"ב מאישות ה"ב) וכמה פוסקים ס"ל דגם חיוב מזונות הוא דאורייתא. אמנם בט"ו (ס"ק י) הקשה גם על הרמ"א קושיא זו, וכתב לתרץ דהמרדכי ס"ל לחלק בין חוב גמור לחוב דרבנן, וכמ"ש התוס' (בפ"ב דכתובות דף יט ע"א ד"ה וכגון) גבי מוכר שט"ח, ועי'

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ז. אפי' נכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר מהדר ליה ומשום
פרוטה דרב יוסף לא שכיח

התבאר לעיל עמוד א' במשנה.

בדברי המגיה (שם) שכתב דהעיקר כסברת הט"ז, ומה שתמה הח"מ דמוזנות דאורייתא, כתב המגיה דע"כ צ"ל דהמרדכי ס"ל דמוזנות דרבנן. והבי"ש (ס"ק כד) כתב ליישב דהרמ"א איירי כשהיו לה נכסים ואז יכולה למחול, וצ"ע לדברי הש"ך (בהו"מ סימן פו ס"ק יב) שתירץ דהרמ"א איירי כשמחלה לו המוזנות קודם שלותה, דאז בודאי מהני מחילתה (צ"ע דא"כ אין הבעל חייב כלל במוזנותיה, ונמצא ששיקרה למלוח, ופשיטא שאין לה על המלוח כלום, ומאי קמ"ל, וה"ז דומה למי שבעלה נותן לה מוזנות ולותה), והביא הבי"ש עוד מדברי הש"ך שיכול המוחזק לומר קים לי כהנך פוסקים דאף במקום שעבודא דר"נ יכול למחול, וע"י הפלא"ה (בקו"א) שתמה על הבי"ש ומתירן בענין אחר, וע"י אבן האזל.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>